

la deglució, a través del qual bevem a galet, cosa poc representada en el Princ. i en el nostre N.-E., en els quals veiem materialitzat l'enllaç amb el *gallet* 'úvula' o 'amígdals' dels textos medievals, val. i mossàrab, i explicat per l'etimologia de Schuchardt. Però si és poc del Princ. ho trobem en totes direccions en altres terres del Nord: Bielsa *gallet* 'gargamelló' (BDC xxiv, 171), prov. *galet* 'gosièr': «lou vin es bon, mai la clareto / passo au *galet* coume uno aureto», *Calendau* xi, 14.5. Molt més lluny tenim: Beira *galhete* «gasnete, pescoço» (Santa Margarida, *RLus.* II, 249), i tornant a la forma andalusa o mossàrab: gall. *galillo* 'úvula', 'epiglòtis' (Valladares, *Supl.* de Cuveiro), judesp. de Turquia *gaiko* «garganta».⁵

D'altra banda es presenta com a nom del broc, o tòt, de l'atuell d'on surt el líquid que beurem gorgolejant: tort. i Rib. d'Ebre *gal*, *galet* 'broc de càntir', 'broc petit' (Arabia, *Misc. Folk.*, 166); ross. *galet*: «De me donar consells tothom se vol cuidar! / si els volia escoltar / me farien venir més bèstia que el meu burro, / i més prim qu'el *galet* d'un porró» <'porró'>, Saisset (*Catal. del R.*, 232), la gent dels Aspres anomena el terme de Cameles *pais dels galets* (1960), dita que interpreto per la reputació que deuen tenir de fer brocs d'atuell o de bóta, com ens conten que fan a la Ribera d'Ebre: «les canyes --- les fan servir per a *galets* de carabassa, canuts per guardar llavors etc.», Bladé (*Benissanet*, 70-1).

D'altra banda aqueixa accepció la veiem estesa en totes les direccions fins als nostres límits lingüístics i més enllà: Sopeira *galet* 'canó d'una font' (*CoIntLLCat.*, 426), Vall de Cardós *galét* 'broc prim del porró' (Estaon, 1934), Vall de Vio *galé* «la funda del forat de la botella de couro» (*VKR* x, 239), bearn. *galet* «goulot de bouteille, entonnoir ---» (Lespy-R, Palay; Krüger, *Die Hochpyr.* A, II, 226); un poc translàtic: Arieja *le galet* 'el rajolí que s'escola pel broc de la gerra d'argila' (Fahrholz, 46). O amb una o amb l'altra d'aquestes accs. el mot s'estén fins al Nord occità: *galet* a Tolosa (Doujat-Visner) i al Tarn (Gary); roerg. *âl gâlet* «à la régâlade» (Vayssier), Carci i B. Llem. *â gâlet* «à la régâlade» (Lescale, Béronie-Vialle), Carci *gâletâ* intr. «boire à la régâlade» (Lescale).⁶

Però si el broc d'un atuell és un objecte sortint, prominent, i ben semblant el canó o canyeta que es posa a un barral o bóta o dipòsit (*AlcM gallet* II, § 3), igualment ho és el tros de branca, planteta o canya que queda sense tallar en llevar els branquillons d'un vegetal: *AlcM galet* (§§ 4, 5 i ss.): el *CostManc.* (I, s. v.) defineix *galet* com a «escarrot» (= «estarloc») i «cap de l'arbúcia tallada amb dall», però ens adverteix de més a més que això a l'Alt Empordà es diu *gallet* amb *-ll*.

Ara bé en el cas d'aquestes varietats és, però, ben raonable d'afiliat-les a *GALL* 'mascle-gallinaci' (com ja d'algunes d'elles digué Zauner, *RFgn.* XIV, 397): són objectes, per dir-ho així, engallats, prominents, que burxen i provoquen. El fet és que així tenim altre cop el doblet consonàntic *ll/l*; i bé podem dir que això és una constant que ens dona en tots els integrants de

la nostra ampla família, car si en el broc de beure a galet, en cat. or. predomina aclaparadorament l'alternativa *-l-*, com hem observat, no deixa d'haver-hi fins i tot en això una variant comarcal amb *-ll-*: Rainer Marx (*RDR* VI, 39) en el seu vocabulari de les indústries sureres, recull a la zona de St. Feliu de Guíxols *gallet* per al canó de suro d'un recipient de beure («Mundstück einer Flasche»), i en el Gironès oriental les *sitres* (gerros casolans del tipus més corrent) porten *galét*: en un torrent al peu de Madremanya hi ha la *Gorga del Gallet-de-sitra*, on el regueronet escanyat per on s'escolen les aigües ha estat comparat amb el galet o broc d'un gerro (1958).

És clar que tot això ha estat aplegat per la llengua en un sol feix, on figuren també el tascó de la dalla, el llistó sostenidor d'un teler, el pern de la romana del carro (*AlcM*, §§ d, e, f) i la palanqueta de percussió de les armes, *gallet* (*del fusell* etc.) [c. 1640, *DAG.*], que altres han anomenat amb altres imatges d'animallats agressius: cast. *gatillo* (pròpt. gat petit); i altres catalans han dit *cadell*, com el gironí-alacantí Girbal i Jaume, que per a 'disposar l'arma a punt de disparar' usa *engallar* i (a la inversa) *desengallar*: «les mans se li afuixaren, va *desengallar* el *cadell* de l'escopeta» (*Pere Llarc*, 396). En fi és sabut que el penell del cap d'un edifici, porta el nom de *gallet* (i no sempre té la figura d'un gall), *DTò.* Lacav., *DFA.*, *AlcM*. Amb un altre sufix tenim a Pall. i Ribag. *galló* per al tallant de certes eines: «en els arpiets que poden treballar de dos costats, en l'un hi ha una pua, *becat*, y en l'altre un càvec ordinari, *galló*» a Sopeira (*CoIntLLCat.*, 426); i els *enforadors* de l'Alt Flamicell se serveixen d'eines contundents dites *galló* (*BCEC* XLVII, 23), que en part ens defineix Violant com «tallantet en forma de destrall» (*ibid.*, p. 16).

En conclusió hem d'admetre que la llengua en els mots *galet/gallet* ha fet aplegar i sumar-se els elements provinents de totes tres corrents parònimes: especialment les de *GALLA* 'cassanella' > 'gargamelló' i de *gal-gal* 'gorgoleig' s'han fet indistingibles, i després s'hi afegí, estrenent el nus de tot plegat, la de *GALL*.

DERIV.: *Galetada*. *Galetesjar*.

¹ «No chupes el pitorro del botijo: bebe a *caliche*», p. 79. Vencelada recull sobretot coses de cap a Jaén i d'entre Granada i Almeria. — ² Guardem-nos d'assegurar (ni de desmentir) que tingui raó Dozy (*Suppl.* II, 225) en jutjar que l'àr. granadí *galá* definit «embrocadura de vaso» per *PAlc.*, 230.28, és derivat d'una coneguda arrel àrabiga i encara més que sigui el mateix mot que l'àrab clàssic *galá* «prix élevé d'une marchandise»; Dozy entén ben raonablement la definició de *PAlc.* com «l'action de verser d'un vaisseau dans un autre» (derivat d'*embrocar*, *DECH* I, 677a55) no fóra, però, infundat d'entendre-ho com 'broc per on s'aboca (*embroca*) el contingut del vas'. Més que aqueixa arrel, clàssica i ben coneguda, *glw* «dépasser, renchéir, surfaire» sembla que ho hauríem d'atribuir si de cas a √ *gly* 'bullir, formiguejar, bellugar-se' (clàssica també, no tan freqüent), que està documentada en hispano-